

Romssa SG fylkkaválgaprográmma SV 2023-2027

SG manná válgii Romssain mas leat smávva erohusat, elešis báikegottit, ja luondu man lea veara áimmahuššat. Romsa oallugiidda, ii moaddásii.

SG lea ruksesruoná álbmotbellodat mii čuollá birrasa ja vuoiggalašvuoda beali. Midjiide Romssas leat golbma vuođđo roasu maid mii fertet čoavdit lagamus jagiid: Erohusroassu, álbmotroassu ja luodduroassu. Erohusat olbmuid gaskkas lassánit, ja garra haddegoargnjun lea dagahan erenoamáš váttisin sidjiide geain lea unnimus ruhta. Ferte juogadit fámu ja riggodaga vuoiggalaččabut min servodagas. Seammás lea mis álbmotovdáneapmi mas šaddet unnit mánát ja eanet boarrásat, earenoamáš boaittobealbáikkiin. Dan ala lea mis vel luonddu- ja dálkkádatroassu, gos fertet dáistalit headálaš globála lieggenemiin, ja mas ferte bissehit nállegirjáivuoda massima.

Mii áigut vuosttildit daid lassáneaddji erohusaid, danne go unnit sosiála erohusat lea deháleamos vuođđu buori dearvvašvuhtii, ráfái ja servodaga ovdáneapmái. Dálkkádaga ja luonddu billisteapmi lea stuorámus boahhte áiggi áitta, ja mii fertet danne rahčat unnidit luoittuid ja áimmahuššat luonddugirjáivuoda..

SG gižžuda ovttas daiguin viiddis álbmotlihkadusaiguin oččodit ruotnaset servodaga mas leat unnit vealat. Fágalihkadusain, biraslihkadusain, nissonlihkadusain, jus galgá namuhit muhtimiid. Roasuid ii sáhte čoavdit politiikain okto, ja SG áigu bovdet oktiisearvamii ja ovttasbargui vai rievdan lihkostuvvá. SG háliida buriid báikkálaš servodagaid gos buohkat leat searvvis, ja gos mii čoavdit roasuid vuoiggalaš lági mielde ovttas.

Fylkkagieldda stuorámus bargu lea oahpahus ja searvejohttin, muhto SG galgá fylkkadikkis váikkuhit rievdadit servodaga buot surggiin. Buohkain lea riekti buori, gáiddus oahpahušsii, ja dat galgá leat hálbi, álki ja birasseasti mátkkoštít min fylkkas. Seammás galgá fylka váikkuhit servodatovdáneapmái olu surggiin, ja SG galgá sihkkarastit ahte dát manná vuoiggalaš ja birasseasti guvlui.

Boahhteáigi buktá midjiide olu gažaldagaid. Dát válgaprográmma lea SG vástáduš. Dát lea movt min álbmotválljejuvvon áirasat Rommas galget atnit daid boahttevaš jagiid čoavdit roasuid.

Bajásšaddan ja oahpahus

Buorit bajásšaddaneavttu ja buorre almmolaš oahppovuogádat lea dehálaš servodaga ovtadássásašvuhtii. Min servodat galgá huksejuvvot searvevuhtii ja vuoiggalaš juogadeapmái, ja buohkain galget leat seamma vejolašvuodat oazžut máhtu ja oahpu, sorjjakeahttá duogázis ja eavttuin. Mis ferte leat oahppovuogádat mii sihkkarastá ahte buohkat vásihit hálddašeami iežaset eavttuid ja gálggaid vuođul.

Joatkaskuvlaoahpahus lea okta fylkkagieldda deháleamos doaimmain. Buohkain galgá leat riekti oahppat, beroškeahttá ássanbáikkis ja eallindilis. Láigolatnjaeallin lea sihke divrras ja gáibideaddji, ja danne lea dehálaš ahte ohppiid lea vejolašvuolta orrut ruovttus nu guhká go vejolaš. Njieddji ohppiidlohku dahká hástaleaddjin doalahit oahppofálaldagaid mat áimmahuššet bargoeallima dárbbuid miehtá fylkka. SG áigu bargat dan ala ahte leat eanet oahppomodeallat, modulavuđot ja gáiddus oahpahušfálaldagat, áimmahuššan dihte dan maid juohke olmmoš ja servodat dárbbasa.

Romssa SG dáhttu:

- Ahte buot ohppiid galget oahpahit oahpaheddjiid geain lea dohkkehuvvon oahpaheaddjeoahppu.
- Ahte buohkat geat háliidit ožžot oahpahusa sámegeielas ja kvenagielas, earret eará oahpaheaddjegelbbolašvuoda nannemiin.
- Ahte buot skuvllain lea nuvttá borramušfálaldat oktii juohke beaivvi.
- Joatkit digitála skuvladearvvašvuodabálvalusa Romssas.
- Nannet joatkkaskuvlla ohppiid čuovvoleami eanet earenoamášpedagogalaš gelbbolašvuodain ja eará profešuvnnaiguin skuvllain.
- Bargat proaktiivvalaččat oččodit ceavzilis kantiinnaid joatkkaskuvllaide.
- Álggahit unnimusstandárdda oahppobiergasiidda fidnofágaoahpahasas joatkkaskuvllain.
- Vuosttildit árvosátnevuđot sisabeassama ja árvvoštallat álggahit lagasskuvlaprinsihpa joatkkaskuvllaide.
- Nannet almmolaš skuvlla ja vuosttildit oahpahusfálaldaga privatiserema.
- Oččodit molssaevttolaš árvvoštallanvuogiid buhtadussan eksámenii.
- Álggahit oahpposadjedáhkideami ovttas bargosajiiguin ja ealáhusaiguin.
- Ahte eanet oahppit geat eai ása ruovttus ožžot fylkkagieldda ohppiidláigolatnja- dahje internáhttafálaldat.
- Ahte buot joatkkaskuvllain galget leat nuvttá mánnodávdabuktagat fidnemis ohppiide.
- Lasihit oahpposuorggi oasi fylkkagieldda jahkebušeahtas unnimusat 100 miljovnnain.
- Nannet alit fidnofágalaš oahpu Fagskolen i Nord (Davvi fágaskuvlla) bokte.
- Sihkkarastit ahte rávis obmot ožžot fálaldagat gárvvistit joatkkaskuvla oahpu, váldit ođđa fágareivve, dahje gealbudahtit iežaset alit oahpahussii.
- Nannet dárbbalaš UiT (Romssa universitehta ja oahpahasguovddážiid) oahppofálaldagaid riikkaosis.
- Aktiivvalaččat bargat sihkkarastit ovttalágan ja bastevaš doaibmaeavttuid fylkka oahppoguovddážiin, ja árvvoštallat addit Universitehtii ovddasvástádussan.

Álbmotdearvvašvuolta ja eastadeapmi

Áiggis gos erohusat lassánit fertet mii bargat jávkadit dearvvašvuoda erohusaid maid vuodđun lea sosiála geardi, sohkahealli ja čearddalaš duogáš. Ferte vuoruhit eastadeami sihke fysalaš ja psyhkalaš dearvvašvuoda siskkobealde, ja unnidan dihte fáktoriid mat sáhttet unnidit eallinkvaliteahta. Dasa lassin galget buorit dearvvašvuodabálvalusat leat olámuttus buohkaide. Romssa SG háliida almmolaš dearvvašvuodabálvalusaid mat leat olámuttus buohkaide beroškeahtá ássanbáikkis ja ekonomijjas, ja ahte vejolašvuolta oazžut veahki galgá leat vuorddehahtti ja oadjebas.

Psyhkalaš hástalusat lassánit, ja earret eará sáhttet deháleamos sivat leat masson eallineavttut, unnit eallinkvaliteahta, bargonávccahisvuolta ja geafivuolta. Romssa SG áigu eastadit ahte olbmot šaddet olggobeallái psyhkalaš váttuid geažil, ja sihkkarastit ahte nuorat gergehit oahpuset, bargit sáhttet joatkit leat barggus ja boarrásat galget vásihit árvvolaš boarisvuoda. Fylkkagielddas lea bajit dási ovddasvástádus álbmotdearvvašvuodabarggus, ja dát galgá oidnosii boahtit buot vuoruhemiin, plánain ja mearrádusain. Buorre ja ráinnas lagasbiras gos leat iešguđetlágan vejolašvuodát olgodaddat, valáštallat ja buorit stoahkansajit ja astoáiggefálaldagat mánáide ja nuoraide, ja dearvvašlaš bargobiras, fertejit leat buohkaid vuogatvuolta.

Bánit leat dehálaš oassin min dearvvašvuodas. Buorre bálnedearvvašvuolta ii galgga leat gažaldat maid du persovnnalaš ekonomijja mearrida. Nana almmolaš bálnedearvvašvuodabálvalus lea dehálaš sihkkarastin dihte ahte bálnedearvvašvuodabálvalusat leat seamma láhkái olámuttus olles fylkkas ja doalahan dihte dearvvašvuodadivššu goluid nu vuollin go vejolaš.

Romssa SG dáhttu:

- Doarjut ođđa frisklivssentralaid (Dearvvašeallinguovddážiid) ásaheami ja váikkuhit deaivvadansajiid ásaheapmái.
- Ahte fylkkagielddat galget leat njunnošis váikkuhit gielddaid ráhkadit boarrásiidustitlaš báikegottiid ja demeansaustitlaš gielddaid.
- Searvadahtti sisafárrejeddjiid dearvvašvuodaovddideaddji bargui.
- Veahkehit vuosttildit veahkaválddi ja illasteami doaibmaplána ráhkademiin movt giedahallat jus vároha veahkaválddi, vahágahtti seksuálalaš ferema ja seksuálalaš illasteami.
- Viidásitovdánahttit ovttasbarggu bátndearvvašvuodaabálvalusa ja gieldda bálvalusaid gaskkas.
- Sihkkarastit ja nannet bátnedikšofákta-ortnega miehtá fylkka.
- Nannet fágaidrasttideaddji ángiruššama buoridit psyhkalaš dearvvašvuoda joatkkaskuvllas, earret eará viidásitovdánahttit Ohppiabálvalusain ja eallinhálddašeami fokuseremiin.
- Álggahit nullavišuvnna iešsoardimii Romssas.
- Aktiivvalaččat váikkuhit Pasieantamátkkiid buorideapmái, ja sihkkarastit ássiide buriid johtalančovdosiid earenoamášdearvvašvuodaabálvalusaide.
- Viidásitovdánahttit guovlomedisiinnalaš guovddážiid ja buohcestobožiid (sykestue) buorin báikkálaš dearvvašvuodaafálaldahkan main lea earret eará riegádahttinlatnja ja doavtterfákta.
- Bargat ain joatkit gáiddus buohcceviesustruktuvrra, nannet riegádahttin-njuoratománáfuolahusa ja gáiddus spesialistadearvvašvuodaabálvalusa.
- Bargat lonuhit fidnomodealla modeallain mii lea huksejuvvon márkanprinsihpaide ja mii sihkkarastá nana almmolaš spesialistadearvvašvuodaabálvalusa oadjebas ja buriid bálvalusaiguin buohkaide.
- Bargat nannet vuoddearvvašvuodaabálvalusa ja ovtaárvosaš ovttasbarggu gielddaid ja spesialistadearvvašvuodaabálvalusa gaskkas.

Energijja, dálkkádat ja biras

Máilmmi luondu áitojuvvo, Badjánan temperatuvrraid ja luonddu goarideapmi ja gilvojuvvon eatnamat hástalit máilmmi šattuid ja elliid eahpejoatkehatti vugiin. Lea dušše jus mii duođalažžan váldit dálkkádathástalusaid, álggahit ođđa ruoná doaimmaid industriijii, bargoeallimii ja iežamet ealáhusaide ahte mii sáhttit ráhkkanahhtit Norgga boahhte áigái. Mii fertet jorralahttit ovdáneami ja nannet vejolašvuodaideamet ássat ja bargat Romssas. Mii galgat ovdánahttit ealáhusaideamet seammás go mii vuhtiiváldit luonddu ja elliid, sihke gáttis ja mearas.

Romsa ferte šaddat nullaluoitoservodahkan. Oljoviežžama ferte unnidit ja ođđa fealltaid eai ábut álggahuvvot. SG oaidná ođđa energijjahámiid positiivvalažžan, muhto go hukse bieggamilluid- ja smávva fápmorusttegiid ferte vuhtiiváldit otná geavaheami guovllus, luonddugirjáivuoda ja dárbbu eanet energijjii. Ferte rahpat ja čielggadit eanet guovlluid govdu bieggamilluide mearas. Fápmohuksema ferte dahkat dainna lágiin ahte fitnodagat sáhttet ásahuvvot seammás vuhtiiváldá báikkálaš birra. Dát mearkkaša ahte juohke proševtta ferte árvvoštallat sierra.

Romsa sáhtta fállat duohtatkeahkes luonddu ja earenoamáš luondduvásáhusaid mat geasuhit turisttaid miehtá máilmmi. SG háliida ceavzilis turismma mii ii vahágahte báikkálaš birra ja luonddugirjáivuoda.

Norga galgá buvttadit ceavzilis ja birasustitlaš biepmu. Min eananressusaid ávkástallan lea dehálaš oassi luondduresurssaideamet áimmahuššamis. Riikkaoassi gávdnojit maiddáí olu

minerálat mat leat bivnnuhat miehtá máilmmi. Minerálaváldin ii galgga dattetge dahkkot nu ahte čuočcá báikkálaš beroštumiide ja birrasii. Ruvkedoaimma bázahusat galget vurkejuvvot dainna lágiin ahte sáhhtá ávkkástallot manjil.

Romssa SG dáhttu:

- Váikkuhit stáhtalaš ja fylkkagiielddalaš ovttasbargui mii sihkkarastá láddenstašuvnnaid miehtá regiovnna.
- Vuoruhit beaivvášenergiija čohkkema ja vurekema fylkkagieldda visttiin ja opmodagain.
- Lagas oktavuodáin guolástanealáhusain ja guolástusealáhusa organisašuvnnaiguin veahkehit čielggadit eanet guovlluid govdu áhpebieggafápmui.
- Bargat dan ovdii ahte unnidit min energijageavaheami.
- Bidjat gáibádusaid girdijohtolahkii ja cruiseealáhussii lihkostuvvan dihte eanet boahhteáigái heivehuvvon ja ceavzilis mátkkoštanealáhusain.
- Ásahit dálkkádat- ja birasossodaga nannen várás fylkkagieldda dálkkádat- ja birasbarggu.
- Álggahit geatnegahttit dálkkádatbušeterema fylkkagildii.
- Unnidit fylkkagieldda biebmojávkama beliin 2030 ollodahkii, ovttasbargguin ealáhusaiguin ja eaktodáhtolašvuodáin.
- Sihkkarastit ahte biras lea dehálaš eaktu haddefálaldagain.
- Válidit atnui buot gilvvihahhti eatnama, sihkkarastit eanansuodjaleami, ja lasihit biebmolasáhusdási.
- Garvit jekkiid nohkama.
- Unnidit plástanuoskkideami mearas ja nannámis.
- Oččodit systemáhtalaš buhtisteami manjil birasnuoskkideami hápmaniin.
- Šiitit mearradeponiijaid ruvkedoaimmas.
- Sihkkarastit doaibmajuid eastadit loddejápmimiid bieggamilluid birra.
- Sihkkarastit ceavzilis boraspirehálddašeami dássetvuoda bokte gaskal ceavzilis náliid ja meahccevalljodagaid geavaheami, ja sihkkarastit ahte earjileallit mat vaháguhttet náliid váldojuvvojit johtilit eret.
- Sihkkarastit buohkaidrievtti ja dan buohkaid beassama min lundui.
- Sihkkarastit universálalaččat hábmejuvvon olgodaddanguovlluin miehtá fylkka.
- Ráddjet johtaleami mohtorfievruiguin luonddus ja olgodaddanguovlluin.
- Buot guollebiebman galgá leat luoittuid haga, ja hilgut ohcamiid mat eai deavdde dán gáibádusa.

Ealáhus- ja servodatovdáneapmi

Riikkaoasis lea stuorra bargofápmováili, ja ferte ásahit ođđa bargosajiid, ja seammás rekruteret daid bargosajiide mat juo gávdnojit. Mii fertet movttiidahttit olmmošlassáneami miehtá Romssa, ja leat geasuheadjit olbmuide fárreret. Dalle dárbbášit mii ahte gávdnojit eanet ásodagat, sihke gávvpogiin ja boaittoealgielddain. Fylkkagieldda sáhhtá dás válidit eanet ovddasvástádusa sihkkarastit ásodagaid boaittobeliin fylkkagielddalaš fitnodaga olis. Romssas ferte leat guovddáš rolla ruoná molsašumis, sihke dutkama ja ovdáneami bokte, ja gálvolágidanealáhusaid bokte.

Romssa ealáhusdoaimma lea eanas vuodđuduvvon luonddudilálašvuodaide, ja lea biedgguid miehtá fylkka. Vuodđoealáhusat leat dehálaččat, sihke eksportii fylkkas, muhto maiddáid biebmolasáhusain ja gearggusvuhtii. Sihke doaimma ja ovdáneapmi ja gáibidit olu dahje ođđa areála, mii sáhhtá mielddisbuktit riidduid geavaheami dáfus, dahje dagahit sávakeahtes birasváikkuhusaid. Areálagáibideaddji ealáhusat fertejit unnimus lági mielde váikkuhit luondduárvvuide. Dat eai ábut billistit earenoamáš dehálaš luonddu dahje čuočcit

álgoálbmotvuoigatvuođaide. Buot ealáhusovdánahttimis ferte leat ulbmil leat oassin gierdogaekonomiijas, mas bázahusbuktagat eai šatta ruskan, muhto resursan earáide.

Bálvalussuorgi lea dehálaš sihke fylkka barggolašvuhtii ja árvoháhkamii. Almmolaš bargosajit buvttihit mánggabealat vejolašvuođaid, ja leat dehálaččat jus galgá ásahtit birrajagi, bearašlađis servodagaid. Fylkka ealáhusain galget leat váikkuhusat fylkkas, vai mii eat šatta dušše luondduviđaávnaseksportebran. SG lea positiivvalaš ođđa organisašuvdnahámiide, nugo ovttasdoaimbafitnodagaide, bargiid oamastuvvon fitnodagaide, ja almmolaš oamasteapmái fitnodagain mat leat strategalaččat riikkaoassái.

Romssa SG dáhttu:

- Joatkit ceavzilis árktalaš eanandoalu ovdánahttima ja loktet boanddaid sisaboađu ávdđalaš dássái, vai vel eanebut háliidit, ja ožžot vejolašvuođa, bargat biebmobuvttademiin.
- Buot Norgga innovašuvdna galgá oažžut eanet investerenruđa, earenoamážit eanandoallu, garvin dihte ahte doalut heaittihuvvojit ođđa teknologiija ja gáibádusaid geažil.
- Veahkit ahte boazodoalloealáhus doaimmahuvvo dainna lágiin ahte dat kultuvrralaš, biraslaš, ja ealáhuslaš dillet áimmahuššojuvvojit, ja gozihit ahte ealáhus vuhtiiváldojuvvo infrastruktuorra huksema gažaldagain.
- Ahte gierdogaekonomiija galgá leat váldonjuolggadus industriijas ja ealáhusain.
- Sihkkarastit ahte guolleriggodat bohtet riddoservodagaid álbmogii buorin.
- Báikkálaččat hálddašuvvon eriid.
- Ásahtit seismihkkakeahtes guovlluid várjalan dihte guolástusa.
- Movttiidahttit báikkálaš fuođđarbuvttadeami mearradoalloealáhussii, ja lasihit mearradoalloealáhusa elektrifiserema.
- Álggahit turistavearu, sihkkarastin dihte guoddevaš mátkkoštanealáhusa.
- Álggahit fylkkagiielddalaš fitnodaga mii galgá veahkehit ahte ásodagat leat fidnemis vuovdima, láigoheami ja láigoheamis-eaiggáduššamii-ortnegiid bokte.
- Láhčit ealáhusčohkiide ja fierpmádagaid fidnosurggiid rastá.
- Geavahit oastima váikkuhit hutkkálaš čovdosiidda ja nuppástuhttimii.
- Vuoruhit bioindustriija Romssas.
- Ahte fylkkagielda galgá doarjut giielddaid areálaplánema.

Searvadahttin ja mánggabealatvuohta

Romssas lea sápmelaččat, kvenat, dáččat ja eará minoritehtat ássan bálddalaga čuđiid jagiid. Kultuvrralaš mánggabealatvuohta lea resursa ja givrodát regiovdnii. Almmatge oaidnit mii ahte eai buohkat dovdda iežaset adnon árvvus stuorraservodagas. Buot Romssa ássit galget leat ovtadássásaččat ja buot ássiin galget leat ovttalágan vejolašvuođat.

Mánggakultuvrralaš servodat internationálaaláš bargguiguin ja ealáhusdoaimmaiguin lea sorjavaš áddejumis ja máhtus eará kultuvrraid birra. Mii galget sihkkarastit buori searvadahttima. Dát addá olbmuid vejolašvuođat váldit ovddasvástádusa iežaset eallimis, ja unnida mánnageafivuođa ja sisafárrejeaddji álbmoga sosioekonomalaš hástalusaid.

SG (SV) lea feministtalaš bellodat, ja áigu vuosttildit buot vealaheami, leaš dál sohkahealli, seksuálalaš oidin, liikeivdni, etnisitehta, religiovdna, ahki, doaibmannákca duogázin, ja addit buot olbmuid vejolašvuođa searvadahttot bargo- ja servodateallimii. Buot olbmui lea seamma árvu ja servodat galgá sihkkarastit ovttaárvosaš meannudeami buohkaide. Ferte bidjat universála hábmema prinsihppa vuodđun servodaga hábmemii.

Máilmmis gos leat eanet báhtareaddjit go goassege ovdal, lea SG oainnu mielas diehttelas ahte Norga galgá vuostáiváldit ja addit orrunlobi eanet báhtareddjiide ja ahte mii buoridit

vejolašvuodaid bearašovttastahttimii, Dasa lassin dárbbáša Norga ja Roma bargisirddolašvuoda. Boaittobealfylka dego min lea sorjvaš sisafárremis vai álbmotlohku ii njeja, ja goksa dihte gelbbolašvuoda- ja bargonákcadárbbuid.

Romssa SG dáhttu:

- Leat njunuš báhtareddjiid ja sirddolaččaid searvadahttit beaktiilit, ja earenoamážit deattuhit oažžut dieđuid nissoniid vuoigatvuodaid birra.
- Ráhkadahttit sierra mánggabealatvuođaplána Romssa fylkka várás mii čuvge minoritehtaid- ja majoritehtaperspektiivvaid, masa gullá kultuvrralaš gullelašvuoha, čearddalašvuoha, seksuálalaš oidin, sohkahealit ja gullelašvuoha oskkuide.
- Sihkkarastit mánggakultuvrralaš ovttasdoaimama ja searvadahttima buot osiin fylkkas.
- Čuovvolit ovddeš mearrádusa ja sajáiduhittit rasismma doaimaplána.
- Nannet fylkkagieldda gelbbolašvuoda mánggabealatvuođas ja váikkuhit ahte minoritehtaálbmoga bálvalusat buorránit.
- Ráhkadit doaimaplána universála hábmemii.

Johtolat

Ássan ja bargosajit leat bieđgguid miehtá fylkka, muhto leat muhtun guovddážit gos leat eanet olbmot. Romssa fylkkageaidnofierpmádagas lea earenoamáš olu báhcán bargu. Lea dehálaš ahte olbmuid ja gálvvuid fievrredeapmi lea oadjebas, govtolaš ja birasládis.

Fievrredansuorggis leat stuorra luoittut, sihke dálkkádatgássat ja eará nuoskkideapmi, ja fievrredandárbbu ferte juogo eanet unnidit, dahje eanet čoavdit dan fievrredeami sirdimiin merrii ja báníi. Ollašuhittin dihte dan ferte hukset Davvi-Norggabána huksejuvvot, ja nannet jođánisfanafálaldaga.

Árvoháhkkan ja bargosajit gávdnojit miehtá fylkka, iige dušše guovddážiin, ja lea dehálaš ahte buohkat galget sáhttit sihke orrut ja bargat gos háliidit. Droššeealáhus lea dehálaš lasáhus almmolaš fárrolatjohtolahi, earenoamážit boaittobeliin ja pasieantafievrredeapmái.

Romssa SG dáhttu:

- Hukset Davvi-Norggabána.
- Vuoruhit oadjebas geavahanluottaid boaittobeliin ovdaliidda stuorra mohtorgeaidnoprosheavttaid.
- Dávjudit bussemannama ja buoridit beassama bussiide.
- Heaittihit haddefálaldatráđđenvuogi fárrolatjohtolagas, ja váldit busse- ja fanasdoaimma ruovttoluotta fylkkagieldda háldui.
- Vuoruhit vázzima, sihkkelastima, ja fárrolatjohtolaga ovddabeallai stuorra luoddaproševttaid Romssa gávpotstuorrunšiehtadusa šiehtadallamiin.
- Ángiruššat nullaluoitočovdosiid oanehisbánafterpmádagas.
- Sihkkarastit fárrolatjohtolafálaldaga mii dahká vejolažžan dikti biilla čuožžut árgabeaivvis, maddái boaittobeliin.
- fylkkagieldda fievrut galget leat nullaluoitofievrut.
- Jorgalahttit droššeealáhusa friddjaluoittu sihkkarastin dihte ahte fidne droššiid boaittobeliin ja dietnasa mainna sáhtá eallit vuddjiide.
- Vuoruhit litna johtaledjiid ja oadjebas skuvlaluottaid, buriid vázzin- ja sihkkelastinluottaid huksema bokte
- Láhčit buriid johtolafálaldagaid, earenoamážit nuoraide ja boarrásiidda.

- Sihkkarastit ahte lea vejolaš mátkkoštit fárrolatjohtolagain davi ja luli gaskka min fylkkas almma idjadeami haga.
- Vuoruhit el elfearggaid olmmoš- ja sihkkelfievrrideamis gos lea ulbmilaš.

Bargu ja mielváikkuheapmi

Sihkkarastin dihte oadjebas ja searvadahttit bargoeallima buohkaide Romssa fylkkas ferte mis leat duodalaš bargoaddepolitihkka. Buot bargosajiin fertejit leat doaibmaplánat rekruterema ja gelbbolašvuoda doalaheami várás.

Ferte ovdánahttit álbmotstivrra ferte viidásit sihkkarastin dihte eanet oassálastima doppe gos mearrádusat dahkkojuvvojit báikkálaččat ja álbmotlaš searvama. Olbmui fertejit leat eanet vejolašvuodát váikkuhit áššiide mat gieđahallojuvvojit politihkalaččat, ja politihkalaš ja demokrátalaš proseassat fertejit leat olámuttus álbmogii ja áddehahttit. Dat lea givrodahkan servodahkii ja álbmogii ahte láchččojuvvo ahte buot jienat galget gullot ja ahte buohkain lea vejolašvuodta váikkuhit. SG háliida ahte fylkkadiggi galgá organiserejuvvot ovdagoddemodealla mielde.

Romssa SG dáhttu:

- Oččodit eanet mánggabealatvuoda politihkalaš ja almmolaš stivrrain, ráđiin ja lávdegottiin.
- Vuolidit jienastanagi 16 jahkái addin vai nuorat besset váikkuhit eanet.
- Fuolahit ahte buot fylkkagieldda čoahkkimat dollojuvvojit lanjain mat leat universálalaččat hábmejuvvon.
- Gáibidit duodalašvuoda, oahpahalliid ja dálkkát- ja birassuodjaleaddji čovdosiid fitnodagain mat besset mat fállat gálvvuid ja bálvalusaid fylkkagildii.
- Bargat ahte fylkkagieldda visttit ja DGT-vuogádagat hábmejuvvojit universálalaččat.
- Ahte fylkkagielddas galget leat rekruterenstrategiijat olbmuid gain leat doaibmavádjitvuodát dahje “ráiggit CV:s”.
- Doarjut guovddáš sálkemiid ja ruvdnolasáhusaid dan sadjái go proseantelasáhusaid gieldda suorggi bálkásálkemiin.
- Báikkálaččat geahččalit bargoáigeunnideami.
- Organiseret fylkkagieldda ovdagoddemodealla mielde.
- Ahte álbmotválljejuvvon áirasiin fylkkadásis galgá leat govtolaš buhtadus.
- Nannet nuoraid fylkkadikki ja fylkkaráđi.

Ealli báikkálaš servodagat

Áiggis goas hui mánggas fárrejit eret boittobealbáikkiin lea earenomáš dehálaš láchčit ealli ja ceavzilis báikkálaš servodagaid. Sihke fylkkain ja gielddain galgá leat várri buriid bálvalusaide doppe gos olbmot ássat. Fylkkat ja gielddat galget doaibmat servodatovdánahttin ja geasuheaddji ássanbirrasiid ja servodatovdánahttima njunušin. Viidáseappot lea mánggabealat ja fátmasteaddji kulturpolitihkka dehálaš, ja almmolaš ruđaid ferte atnit ovddidit kultuvrra maid ii sáhte ruhtadit dušše márkaniin.

Mis ferte leat aktiivvalaš guovlopolitihkka mii sihkkarastá olmmošlohkostuorruma, ja mii buvttiha ássama ja báikkálaš doaibmanmuni vai mii váldit olles fylkka atnui. Almmolašvuodas ferte maiddái leat aktiivvalaš olgodaddanpolitihkka ja áimmahuššá dehálaš olgodaddanguovlluid, láchčá buohkaide ja ovdánahtta bivnuhis aktivitehtafálaldagaid olbmuid.

Leat guhkes gaskkat girjerádjosiid ja kulturarenaid gaskkas min guhkes fylkkas. Ii oktage galgga vuoittáhalat go orru boittobealbáikkis, vaikko ii sáhtege mátkkoštit okto agi, gálggaid dahje eará sivaid geažil ii sáhte mátkkoštit okto. Kultur- ja valástallanfálaldagat galget leat

olámuttus buohkaide, beroškeahttá ássanadreassas. Mánát ja nuorat eai galgga leat sorjavaččat váhnemiid ekonomijjas beassat oassálastit aktivitehtaide ja astoáiggefálaldagaide.

Romssa SG dáhttu:

- Doarjut festiválaid, konsearttaid ja eará lágidemiid mánáide ja nuoraide gos eai leat gárihuhttimirkkot.
- Doarjut eamiálbmot- ja minoritehtakultuvrra vuoruheami.
- Sihkkarastit dáidda- ja kulturásahusaid ruhtadeami fylkkas.
- Viidásitovdánahttit fylkkagieldda johtti girjerájusdoaimma fylkkas.
- Kulturskuvlafálaldagaid main leat iešguđetlágan vuosttašceahkkefálaldagat.
- Áŋgiruššat kulturkoarttaid eanet addin dihte buohkaide vejolašvuoda oassálastit astoáiggedoaimmaide.
- Sihkkarastit ahte buot mánáin leat nuvttá ja rabas deaivvadansajit nugo astoáiggeklubbat ja sullasaččat olámuttus, iešguđetlágan fálaldagaiguin ja gos barget olbmot main lea fágalaš gelbbolašvuoha.
- Nannet “ruoktot 50-ruvdnu” fálaldaga.
- Vuosttildit earáláganvuoda ja birgejumehástalusaid ja veahkehit gávppogiid ja boaittobealbáikkiid stuorruma ja ovdáneami.
- Ahte fylkkagielddas galgá leat strategijja mánnágeafivuoda vuostá.
- Ahte báikkálašdemokratijja ain galgá mearridit opmodatvearrogažaldaga.
- Doarjut ja veahkin ásahit tuvrabiergasiid nuvttá luoikkaheami luoikanguovddážiid.
- Rievdadit spealloruhtaortnega, vai mánáid ja nuoraid dáidda, kultuvra ja olgodaddan sáhtta oažžut stuorát oasi ruđain go odne.
- Bargat ahte regiovdnaguovddážat ovdánit iežaset regiovnnaid mohtorin fylkkagieldda ja stáhta bargosajiid fárreheamiin.